

Vårdurum

Vårdurum adskiller sig fra almindelig vårhvede ved en glasagtig, ravgul, hård kerne med et højere proteinindhold og en anderledes glutensammensætning. Durumhvede anvendes til fremstilling af specialbrød og pasta. Vårdurum dyrkes praktisk talt ikke her i landet.

Der foreligger endnu kun meget få resultater fra danske forsøg med vårdurum, og den følgende vejledning er derfor i vid udstrækning baseret på udenlandske oplysninger.

Markplan/sædskifte

Vårdurum bør især dyrkes på god jord på milde solrige lokaliteter, som fremmer en god kerneudvikling.

I et sædskifte med hyppig korndyrkning, kan vårdurum angribes af goldfodsyge, knækkefodsyge og havrecystenematoder.

Efterårsjordbehandling skal kun gennemføres, hvis det er nødvendigt for bekæmpelse af kvik og andet rodukrudd. Vårsæd kvitterer normalt for en pløjning. Pløjningen kan ske om efteråret, men på de fleste jordtyper, JB6 og derunder, kan pløjning foretages om foråret forud for såbedstilberedningen.

Ved forårspløjning anvendes furepakker eller lignende pakning af jorden umiddelbart efter pløjning.

Etablering

Vårdurum kan dyrkes på alle jordtyper, men hvis den dyrkes på lette jorder, bør vanding kunne gennemføres.

Vårdurum har en åben vækst og konkurrerer dårligt med både rod- og frøukrudd. En forudsætning for et tilfredsstillende resultat er, at vårdurum sås i kvikfri jord.

Såbed

Såbedstilberedningen bør indskrænkes mest muligt, da vårdurum som anden vårsæd ikke ynder dybt bearbejdet og løs jord.

Såtid

Vårdurum sås tidligt, dvs. første gang jorden om foråret er så bekvem, at der kan tilberedes et godt såbed. Sådybden er 3-4 cm.

Udsæd

Det er vigtigt, at udsæden er sund og velspirende.

Da der ikke findes tilladte bejdsemidler, anbefales en analyse for udsædsbårne svampe.

Vårdurum har generelt en ringe evne til buskning, så der skal satses på et relativt højt plantetal.

Det tilstræbes at udså 450-500 spiredygtige kerner pr. m². Beregnet efter formlen:

$$\text{Udsæd i kg pr. ha} = \frac{\text{Ønsket antal planter pr. m}^2 \times \text{TKV}}{\text{Procentmarkspering}}$$

Sorter

Der er ikke sorter på den danske sortliste, og de sorter, som kan fremskaffes, er af sydeuropæisk oprindelse.

Gødskning

Det er meget vigtigt, at vårdurum har et højt proteinindhold, og det kan derfor anbefales, at der tilføres kvælstof ad flere gange og sidste gang ved skridning.

Afhængig af forfrugt og andre forhold anbefales på mineraljord 80-120 kg N pr. ha ved såning og 30-50 kg N pr. ha i stadium 50-55.

Der findes ingen kvælstofnorm for vårdurum, så derfor skal normen "Forårssået korn, i øvrigt" anvendes. Denne norm er på 92-113 kg N afhængig af jordtype. Vårdurum kan

derfor kun gødskes optimalt ved at overføre kvælstofgødning fra andre afgrøder. På grund af kravet til et højt proteinindhold i kernerne bør dette imidlertid foretrækkes.

Kvælstof

Kvælstofbehovet fastsættes ud fra tilførslen af organisk stof i husdyrgødning eller afgrøderester i de foregående år, jordtypen, det forventede udbyttensniveau og den årlige kvælstofprognose.

For mineraljord uden tilførsel af husdyrgødning i årene forud og med flere års korn som forfrugt er kvælstofbehovet 100-125 kg N pr. ha. Ved tilførsel af husdyrgødning i de foregående år reduceres behovet med 20-40 kg N pr. ha alt efter husdyrgødningsmængde og forfrugt.

På humusjord vil der sjældent være økonomi i at tilføre mere end 50 kg N pr. ha. Hvis der er usikkerhed om kvælstofbehovet på mineraljord (navnlig på husdyrgødede arealer eller efter grøntsager) kan N-min-analyser være en hjælp.

For at sikre et højt proteinindhold i kernen, kan der tilføres 30 kg N pr. ha lige før skridning ud over ovenstående angivelser.

Fosfor, kalium og magnesium

Fosfor- og kaliumbehovet fastsættes ud fra jordens fosfortal og kaliumtal, det forventede udbyttensniveau og fosfor- og kaliumbalancen for sædskiftet som helhed.

Behovet for tilførsel af magnesium fastsættes ligeledes ud fra det forventede udbyttensniveau og magnesiumtallet. Ved magnesiumtal over 5 kan magnesiumtilførsel undlades.

Følgende tabel giver en oversigt over behovet for tilførsel af fosfor, kalium og magnesium:

Jordtype	Uvandet JB 1+3	JB 2+4	JB 5-9
Udbyttensniveau, hkg/ha	35	42	50
Fosfor (Pt 2-4), kg P/ha	14	16	20
Kalium (Kt 7-10), kg K/ha	35	40	45
Magnesium (Mgt u. 5), kg Mg/ha	5	7	9

Svovl

Behovet for tilførsel af svovl er 10-20 kg pr. ha eller ca. 10 pct. af behovet for kvælstof.

Være opmærksom på at ved dyrkning med henblik på brød er det endnu vigtigere at være sikker på at svovlbehovet er dækket.

På bedrifter, hvor der i årene forud er anvendt husdyrgødning, er risikoen for svovlmangel beskeden, selv om man fuldgødsker med gylle og undlader gødskning med svovl i handelsgødning.

Husdyrgødning

Durum kan med fordel gødskes med husdyrgødning. Nedfældning af gylle til vårdurum og andre forårssåede afgrøder er obligatorisk, hvis det sker inden såning. Slangeudlægning af gylle efter fremspiring er ganske vist lovligt, men det anbefales ikke på grund af en for dårlig kvælstofudnyttelse.

Durum kan med fordel fuldgødskes med gylle. Ved anvendelse af fast staldgødning eller dybstrøelse, bør der suppleres med 25-30 kg N i handelsgødning. Store mængder fast staldgødning vil endvidere øge risikoen for sen modning og evt. genvækst i form af grøns kud.

Ukrudt

Vårdurum konkurrer dårligt med ukrudt, og effektiv bekæmpelse er derfor påkrævet. Der kan følges de samme retningslinier som for vårhvede.

Ukrudtet bekæmpes, så snart afgrøden har udviklet 1-2 blade.

[Planteværn-Online](#) (vårhvede) giver anvisning af egnede midler og den nødvendige dosering mod aktuelle ukrudtsarter. Doseringsvejledningerne gengives også på skrift i faglitteraturen. Doseringen kan på dette grundlag ofte reduceres betydeligt, samtidig med, at der stadig kan opnås en tilstrækkelig effekt. Ofte vil en blanding af to midler kunne sikre en bredere effekt, samtidig med, at den samlede dosering kan nedsættes i forhold til anvendelse af ét middel alene.

Mekanisk bekæmpelse

Strategien for ukrudtsharvning i vårdurum er:

1. Tilbered såbedet omhyggeligt, så det bliver helt jævnt og ensartet.
2. Så kernerne så jævnt og ensartet som muligt i 4-5 cm's dybde og så tidligt som muligt.
3. Harv 1-2 gange før kornet spirer igennem jordoverfladen, når ukrudtet er under fremspiring.
4. Harv evt. igen efter kornets fremspiring, når ukrudtet har små kimblade eller er ved at bryde igennem jordoverfladen. Højst 10-20 pct. af afgrøden må blive skadet eller dækket med jord.

Sygdomme

Meldug, gulrust og Septoria er de vigtigste sygdomme på vårdurum. Bekæmpelse kan være aktuell ved begyndende angreb i maj-juni. Anvend de samme vejledende bekæmpelsestærskler som i vårhvede.

Skadedyr

Bladlus og hvedegalmyg kan angribe vårdurum. Anvend de samme vejledende bekæmpelsestærskler som i hvede. Se "[Vejledende bekæmpelsestærskler for skadedyr](#)". Kornbladbillens larve kan også optræde så talrigt, at bekæmpelse er lønsom. Skadetærsklen er 0,5-1,0 larve pr. strå.

Høst

Vårdurum høstes så vidt muligt tør. Hvis det ikke kan lade sig gøre, tørres kornet hurtigst muligt ned til 14,5 pct. vand. Kornlageret kontrolleres jævnligt for at sikre, at temperaturen ikke stiger under oplagringen. Fugt fremmer lagersvampe, der kan udvikle ochratoksin.

Udbytte

I ældre forsøg på Rønhave omkring 1990 blev der opnået et udbytte i vårdurum, der var cirka 20 % lavere end udbyttet i vårhvede.

Opbevaring

Kornlageret kontrolleres jævnligt for at sikre, at temperaturen ikke stiger under oplagringen. Risikoen for temperaturstigning under oplagringen er højest, hvis der høstes i en meget varm og tør periode. Det kan betyde, at kornet er tvangsmodnet.

Fugt fremmer lagersvampe, der kan danne ochratoksin.

Se mere i vejledningen [Kornkonservering og opbevaring](#).

Afsætning og økonomi

Dyrkning af vårdurum kræver særlige aftaler omkring afsætning, og der kræves en betydelig merpris i forhold til øvrige kornarter, før dyrkning må antages at være interessant. Der er dog stigende interesse for specialprodukter og vårdurum kan måske være en interessant mulighed i forbindelse med et totalkoncept fra "jord til bord".